

„CRNI CHARTER“ BEZ PLOVIDBE U SKLOPU PROJEKTA JEDINSTVENE VINJETE

Black Charter Without Navigation within the Unique Vignette Project

Željko Dominis*, mag. ing.

Carinarica Dubrovnik

E-mail: zeljko.dominis@du.t-com.hr

UDK 338.48:797.1

Sažetak

Nakon što je započeo novi sustav naplate obveza domaćih i stranih nautičara s pomoću jedinstvene vinjete u sklopu projekta e-Nautika, uočena je pojava nelegalnog iznajmljivanja stranih jahta i brodica tako da se strani gosti, koji se periodično izmjenjuju, određenim stranim plovilom, vezanim uz obalu jedne od luka nautičkog turizma, ne koriste za plovidbu, krstarenje, šport i rekreaciju, već samo kao određen oblik apartmanskog smještaja za noćenje i prehranu. Naime, takva se plovila redovito, obično na početku turističke sezone, rabe za plovidbu samo onoliko vremena koliko je potrebno da se izmijene članovi posade i putnika prema dobivenoj vinjeti, a onda su nakon toga stalno vezana uz obalu, što se može okarakterizirati kao „crni charter bez plovidbe“. Naime, uočena pojava upućuje na sumnju da se određeni dio takvih plovila u stranom vlasništvu nalazi u ponudi na ilegalnome turističkom tržištu.

Ključne riječi: plovila, siva ekonomija, „crni charter“, bijeg kapitala, offshore kompanije, privremeni uvoz, jedinstvena vinjeta i boravišna pristojba.

Summary

When the new system of charging national and international yachtsmen was started by offering a unique vignette within the e-Nautika project illegal charter of foreign yachts and crafts has been noticed. Namely, foreign guests, taking turns, charter a foreign craft berthed in a marina and do not use her for navigation, cruising, sport or recreation, but exclusively as a form of accommodation for overnight stays and meals. When the season starts such crafts are normally used for navigation just for crew and passenger exchange in accordance with the valid vignette and after that they are berthed, which can be characterised as “black charter without navigation”. In other words, the observed activity leads to the conclusion that a certain number of crafts in foreign ownership is offered at illegal tourism market.

Key words: Crafts, grey economy, “black charter”, capital flight, offshore companies, temporary import, unique vignette, sojourn tax

UVOD / Introduction

Ministarstvo turizma zajedno s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture pokrenulo je zajednički projekt

jedinstvene vinjete. Potpisivanjem Sporazuma o zajedničkoj suradnji na provedbi projekta e-Nautika, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo turizma i Hrvatska turistička zajednica 18. svibnja 2010.

* Stavovi izneseni u članku su autorovi osobni stavovi i nisu i mišljenje ustanove u kojoj je zaposlen.

utvrdili su zajedničke aktivnosti i pojedinačne obveze u realizaciji ovog projekta kojim bi se nautičarima¹ pojednostavnilo ispunjavanje administrativnih obveza što su ih dužni obaviti prije početka plovidbe.

Provedbom tog projekta sjedinjuju se poslovi za koje je ovlašteno Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture i sustav turističkih zajednica da se nautičarima omogući obaviti predmetne obveze brže, jednostavnije i s manje administrativnih zapreka. Tako je u lučkim kapetanijama ispostavama započeo novi sustav naplate obveza domaćih i stranih nautičara kupnjom jedinstvene vinjete², kojim se na jednome mjestu plaća boravišna pristojba i naknada za sigurnost plovidbe, svjetionika i slično. U 2010. godini nautičari su bili dužni podmiriti obveze prema Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture na jednak način kao i prethodnih godina, i to naknadu za sigurnost plovidbe, pomorsku informativnu kartu i svjetlarinu, a prema sustavu turističkih zajednica nautičari za sebe i sve osobe koje noće na plovilu plaćaju paušalni iznos boravišne pristojbe, koji ovisi o duljini plovila i trajanju boravka na plovilu.

Paušalni iznos boravišne pristojbe nautičari prije isplovljavanja plaćaju u lučkim kapetanijama, ili ispostavama, i to kada na plovilu borave i noće u lukama nautičkog turizma ili na vezu u nautičkom dijelu luke koja je otvorena za javni promet sukladno propisu kojim se uređuje pomorsko dobro i morske luke ako se plovilo u tim lukama nalazi na stalnome ili povremenom vezu.

Paušalni iznos boravišne pristojbe nautičari mogu platiti za: do 8 dana, do 15 dana, do 30 dana, do 90 dana i do jedne godine. Onima koji to plaćaju prvi put, izdaje se vinjeta i račun za određeno vremensko razdoblje.

Nautičarima koji već posjeduju valjanu vinjetu, izdaje se samo račun za plaćeni iznos boravišne pristojbe, a oni koji nemaju vinjetu ili joj je istekao rok valjanosti (strani nautičari), moraju u lučkim kapetanijama ili njihovim ispostavama ishoditi vinjetu.

Time je, kako se ističe u mjerodavnim ministarstvima, ostvaren strateški cilj da se uspostavi integralno upravljanje sustavom nautičkog turizma u sklopu projekta jedinstvene evidencije i naplate boravišne pristojbe, jer će se o izdanim jedinstvenim vinjetama i računima (broj osoba, broj plovila i dr.), naplaćenim iznosima boravišne pristojbe, naplaćenim iznosima naknada za sigurnost plovidbe, svjetlarinu i dr., voditi jedinstvena evidencija. Podatke će imati dostupne ona

tijela zadužena za nadzor nad obračunom, naplatom i uplatom boravišne pristojbe, i služiti će za obradu statističkih podataka.

Međutim, ono što u tom sklopu projekta jedinstvene vinjete posebno zabrinjava jest uočena pojava nelegalnog iznajmljivanja stranih jahta i brodica te spomenuta pojava da se plovilom koriste samo za smještaj, noćenje i prehranu (kao neki oblik apartmanskog smještaja). U nekim okolnostima naime ustanovljena je kao već uobičajena takva praksa, što se, prema autorovu mišljenju, može nazvati novim oblikom sive ekonomije – kao „crni charter bez plovidbe“.

Na pitanje je li pritom riječ o kršenju propisanih pravila za plovila koja se privremeno uvoze u carinsko područje Republike Hrvatske uz potpuno oslobođenje od plaćanja carine na osnovi Aneksa C³ međunarodne Konvencije o privremenom uvozu (NN - Međunarodni ugovori, br. 16/98. i 1/03. – dalje u tekstu: Istambulska konvencija)⁴, autor će pokušati dati odgovor u nastavku.

OPĆENITO O SIVIM ZONAMA PRI IZNAJMLJIVANJU TURISTIČKIH SADRŽAJA U REPUBLICI HRVATSKOJ / *An overview on grey zones in renting as part of tourism supply in the Republic of Croatia*

Privatni smještaj polako, ali sigurno postaje jedan od važni(ji)h nositelja hrvatske turističke ponude, a sve veći broj dosadašnjih iznajmljivača soba i apartmana napustio je amatersko bavljenje turizmom i otvorio je obiteljske pansione, s nerijetko od tri do pet zvjezdica. S obzirom na to da nama turistički konkurentne zemlje - Grčka, Španjolska i Italija, nude privatan smještaj u veoma malom opsegu u usporedbi s Hrvatskom, može se očekivati da će se idućih godina znatno povećati broj ležajeva u obiteljskim objektima na našoj obali, sa sadašnjih gotovo 500.000 za još 100.000 do 150.000 u idućih nekoliko godina.

Međutim, pritom je trajni problem iznajmljivanje na crno, i takvi iznajmljivači, nažalost, ružna su strana našega turizma, od čega ne možemo pobjeći, ali se

³ Aneks C Konvencije o privremenom uvozu o prijevoznim sredstvima zamijenio je dotadašnje tri konvencije: Carinsku konvenciju o privremenom uvozu komercijalnih cestovnih vozila, Carinsku konvenciju o privremenom uvozu privatnih cestovnih vozila i Carinsku konvenciju o privremenom uvozu izletničkih plovila i zrakoplova za privatnu uporabu.

⁴ Svjetska carinska organizacija (*World Customs Organisation* – skraćeno: WCO) izradila je sveobuhvatnu Konvenciju o privremenom uvozu, koja je sačinjena u Istanbulu 26. lipnja 1990. (koja se iz tog razloga naziva i Istambulska konvencija) i stupila je na snagu 27. studenog 1990. a zamijenila je do tada brojne međunarodne konvencije koje uređuju privremeni uvoz robe. Uredbom Vlade Republike Hrvatske donesenoj na sjednici 12. studenoga 1998. Republika Hrvatska pristupila je toj konvenciji, i ona je stupila na snagu 1. lipnja 1999.

¹ Nautičarom se smatra vlasnik ili korisnik plovila i svaka osoba koja noći na određenom plovilu.

² Vinjeta *franc. vignette*, zastava, ukras u knjizi ili rukopisu u obliku male sličice ili ornamenta na početku ili na kraju teksta; usp. etiketa.

možemo i moramo protiv toga zla boriti. Takvi krše zakon i izravno umanjuju i ukupne državne prihode, i one lokalnih zajednica. Najpesimističnija procjena govori da čak svaka druga kuna završi u svojoj zoni, premda određene (realnije) procjene govore da je riječ o 10 do 20%.

Nedavno je istraživanje Svjetske banke pokazalo kako siva ekonomija u Hrvatskoj iznosi čak 35% BDP-a - oko 120 milijarda kuna. Ako se pak držimo znatno konzervativnijih Eurostatovih pokazatelja, koji kažu da nam je u sivilu oko 15 posto djelatnosti, to je još uvijek vrlo visokih 50 milijarda kuna.

U Hrvatsku godišnje individualno dođe oko šest milijuna stranaca, a, prema nekim procjenama, njih 1,5 milijuna boravi na određeni način ilegalno. Uz pretpostavku da svaki od njih ostane u Hrvatskoj dva do tri dana i pri tome potroši samo 100 eura, jednostavna računica pokazuje da je to iznos od 150 milijuna eura „zarađenih“ na crno.

Ako se pak osvrnemo na ankete HNB-a iz davne 2006. godine, koje su pokazale da svaki četvrti stranac koji ulazi u Hrvatsku boravi kod „prijatelja“, to znači da 25 posto od gotovo devet milijuna stranaca boravi izvan registriranoga turističkog prometa. Na taj način dolazimo do nevjerojatnih podataka da se samo u „golom“ smještaju tijekom šezdesetak ljetnih dana na crno „zaradi“ više od milijarde eura.

Kada bi se legalizirao samo dio od milijun postelja u kućama za odmor na našoj obali, to bi bio izniman doprinos poboljšanju sve osmišljenije i jače turističke ponude. Te su kuće za odmor u velikom dijelu u stranom vlasništvu i njihovo eventualno iznajmljivanje trebalo bi puno bolje nadzirati nego što se to činilo dosad. Velik dio tih kuća za odmor u stranom vlasništvu u ponudi je na ilegalnome turističkom tržištu, i to već desetljećima, što znači da su načini i plaćanja tih usluga dobro uhodani, a za velik dio toga novca plaćanje se obavi u inozemstvu.

Kako bi se izbjegli neki od spomenutih problema, a uočeni su pri inspekcijskim nadzorima, kao što je iznajmljivanje na „crno“ smještajnih kapaciteta stranaca po sustavu „ključ iz ruke u ruku“ i nemogućnost izdavanja usmenih rješenja o zabrani nelegalnog pružanja usluga zatečenim predstavnicima pružatelja usluga, donesene su izmjene i dopune zakonske regulative, što je omogućilo i kažnjavanje i sprečavanje takva nelegalnog rada.

Posebna je činjenica što stranci smiju iznajmljivati kuće samo u ime tvrtke ili obrta, i to u stambenoj

poslovnoj zoni. Ako su samo u stambenoj zoni, to ne mogu raditi legalno, pa bi u tom smislu, smatra ovaj autor, trebalo dodatno promijeniti zakonsku regulativu, i to bi rezultiralo puno većim brojem legalnih iznajmljivanja strancima nego je to (do) sada.

Osim toga, činjenica je da legalni iznajmljivači prikrivaju stvarni promet kako bi ostali u kategoriji izvan sustava PDV-a, dakle prikažu li zaradu manju od 85 tisuća kuna. Zbog toga je u Hrvatskoj vrlo visoka neevidentirana akumulacija stranoga gotovog novca od potrošnje stranih turista tijekom trećih tromjesečja, koji u nekim godinama doseže i više od dvije milijarde eura.

Autor zato misli da bi možda u kućama za odmor trebalo organizirati naplatu i mogućnost legalnog iznajmljivanja ovako kako se sada u nautičkom turizmu iznajmljuju jahte i brodice, i daju u *charter*. Naime, svako trgovačko društvo ili obrtnik koji iznajmljuje svoja ili tuđa plovila, dužan je elektronički preko svog (ili tuđeg) PIN-a (lozinke) prijavljivati posadu i putnike na plovilima u središnju bazu podataka Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture. U skladu je to s Pravilnikom o uvjetima koje mora zadovoljavati plovni objekt, te fizička ili pravna osoba koja obavlja djelatnost iznajmljivanja plovila (NN, br. 41/05. i 62/09.). Na taj se način evidentira svaki boravak na plovilu, što mora biti „pokriveno“ i odgovarajućim računom za izvršeni *charter*.

Međutim, spomenuta uočena pojava da se nelegalno iznajmljuju strane jahte i brodice kao obični apartmanski smještaj na vezu u lukama nautičkog turizma dodatno povećava zabrinjavajuće statističke podatke o boravaku stranih turista izvan registriranoga turističkog prometa.

Naime, tzv. bijeg kapitala i akumulacije inozemne aktive za Hrvatsku predmet su sve većeg istraživanja tijekom ovih godina, pri čemu se ističe činjenica da se zemlje u razvoju zadužuju u inozemstvu radi financiranja razvitka, dok se u isto vrijeme procjenjuju visoki, uglavnom neevidentirani iznosi odljeva kapitala iz tih zemalja. U tu skupinu treba svakako ubrojiti tzv. crni *charter* s plovilima nautičkog turizma. Iako mogu postojati različiti motivi za „bijeg kapitala“ (npr. pranje novca, želja za tajnošću posjedovanja kapitala, strah od inflacije, većih poreza ili nekih drugih rizika), općenito se smatra da je novac prebačen u inozemstvo različitim kanalima ili onaj koji je ostao u inozemstvu, a ostvaren je na račun određenih nelegalnih aktivnosti u Hrvatskoj, izgubljen za postizanje razvojnih ciljeva same zemlje.

Postoje argumenti u prilog tvrdnji da, kada bi se ta stavka i isključila iz izračuna „bijega kapitala“, preostali iznos neevidentirane akumulacije inozemne aktive i dalje bi ostao veoma velik.

UPORABA STRANE ROBE NA CARINSKOM PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE U OKVIRU INSTITUTA PRIVREMENOG UVOZA / *Usage of foreign goods on the customs territory of the Republic of Croatia as temporary import*

Jedno od osnovnih načela na kojemu se temelji carinsko i porezno pravo zemalja Europske unije, Hrvatske i mnogih drugih zemalja jest to da nema opravdanja za naplatu carine i drugih uvoznih davanja na uvezenu robu koja se u carinskom području te zemlje zadržava samo određeno vrijeme i, budući da se ne uključuje u gospodarski tijek, ne konkurira robi proizvedenoj na njezinu području. Mnoštvo je razloga zbog čega se sve više u međunarodnoj trgovini pojavljuje i potreba za privremenim uvozom i izvozom roba, pa taj institut ima značajno mjesto u carinskom i vanjskotrgovačkom sustavu svake zemlje.

Uporaba strane robe na carinskom području Republike Hrvatske, u konkretnome plovilu sa stranim registracijskim oznakama, može se dopustiti u okviru postupka privremenog uvoza. Prema carinskim propisima postupak privremenog uvoza omogućuje uvjetno oslobođenje od plaćanja carine i poreza bez primjene zabrana i ograničenja uvoza, koji je uređen Istanbulsom konvencijom i nacionalnim zakonodavstvom – člancima od 145. do 152. Carinskog zakona (NN, br. 78/99., 117/99., 73/00., 92/01., 47/03., 140/05., 138/06., 60/08., 45/09. i 56/10.) i člancima od 260. do 297. Uredbe za provedbu carinskog zakona (NN, br. 161/03., 69/06., 05/07., 70/08. i 76/09.).

Sukladno Aneksu C Konvencije o privremenom uvozu, privremeni uvoz plovila za privatnu uporabu uz oslobođenje od plaćanja carine i poreza može se ostvariti uz sljedeće uvjete:

- plovila moraju biti registrirana na teritoriju različitom od teritorija privremenog uvoza,

- plovila moraju biti registrirana na ime osobe sa sjedištem ili prebivalištem na teritoriju druge države,
- plovila moraju uvesti i njima se koristiti osobe koje žive na teritoriju druge države.

U tom smislu, pravo na privremeni uvoz plovila sa stranom registracijom za privatnu uporabu imaju osobe sa sjedištem, prebivalištem ili uobičajenim boravkom u drugoj državi. Uobičajenim mjestom boravka smatra se mjesto u kojem osoba bez obzira na državljanstvo uobičajeno živi dulje od 183 dana u svakoj kalendarskoj godini, zbog osobnih ili profesionalnih razloga, ili je riječ o osobi bez zaposlenja zbog osobnih razloga koji ukazuju na blisku vezu između osobe i mjesta gdje živi. Pri tome je potrebno napomenuti da prema tim institutima, osoba s uobičajenim boravkom na teritoriju druge države, ne smije u Republici Hrvatskoj imati nikakva prava u mirovinskom ili zdravstvenom osiguranju, osobnom dohotku niti slična prava.

Upravo zato, primjerice, ploviom stranih registracijskih oznaka može u Republici Hrvatskoj upravljati samo strani državljanin s boravištem u zemlji registracije, drugi strani državljanin koji ima boravište u toj ili nekoj trećoj zemlji i hrvatski državljanin koji ima uobičajeno mjesto boravka u inozemstvu, pri čemu se odnosno plovilo može nalaziti i koristiti u Republici Hrvatskoj najviše 18 mjeseci, nakon čega mora napustiti njezino carinsko područje.

Hrvatski ili strani državljanin koji ima uobičajeno mjesto boravka u Republici Hrvatskoj (što prema spomenutim propisima podrazumijeva boravak u njoj od 183 dana u godini), ne smije se koristiti ploviom stranih registracijskih oznaka u Republici Hrvatskoj, neovisno o tome što eventualno ima odgovarajuću dozvolu za plovību zemlje registracije i/ili ovjerenu punomoć vlasnika plovila.

S obzirom na (iz)davanje punomoći za takvo plovilo, posebno se naglašava da se domaće fizičke osobe s prebivalištem u carinskom području Republike Hrvatske mogu služiti stranim ploviom samo iznimno, povremeno i tek u posebno opravdanim situacijama (npr. iznenadna bolest vlasnika i slično), i to na temelju naloga nositelja registracije koji je u trenutku upotrebe također na carinskom području Republike Hrvatske.

Dakle, prema propisima, jahte i brodice za privatnu uporabu mogu ostati na hrvatskome carinskom području kontinuirano ili ne najdulje 18 mjeseci, s time da, ako se u tom razdoblju plovilo smjesti na čuvanje u neku od ovlaštenih marina u njihovo carinsko skladište tipa E, carinarnica ovlaštena za mjesto gdje se marina nalazi, može za to razdoblje nekorištenja ploviom produžiti spomenuti rok privremenog uvoza, ali najdulje za još 6 mjeseci. Naime, propisi imperativno kao krajnji rok privremenog uvoza (kada još ne nastaje obveza plaćanja uvoznih davanja) daju rok od 24 mjeseca.

Zabranjeno je ostavljati plovila u malim ili privatnim lukama ili vezovima bez odobrenja carinarnice, kao i izvlačenje na kopno izvan suhih vezova ovlaštenih marina. Po isteku spomenutih 18 mjeseci (ali i prije ako to želi), vlasnik mora plovilo ponovno izvesti, po posebnom postupku, pri čemu nema obveze plaćati uvozna davanja.

U okolnostima kad carinarnica ustanovi da se neko strano plovilo u teritorijalnome moru i unutarnjim morskim vodama RH nalazi znatno duže vrijeme od maksimalno dopuštenoga, dužna je zbog prekoračenja roka pokrenuti postupak naplate nastalog carinskog duga – obveze plaćanja uvozne carine, PDV-a i posebnog poreza.

Vlasnik stranog plovila može, ako mu je to organizacijski i financijski isplativo, i konačno ocariniti plovilo, i ono tada postaje domaćom robom, uz plaćanje svih davanja (carine, posebnog poreza i PDV-a). Ako ne želi konačno ocariniti plovilo, poslije izvoza, dakle napuštanja hrvatskoga carinskog područja, plovilo se može i ponovno privremeno uvesti, na temelju uobičajene procedure.

Potrebno je istaknuti da pravo na privremeni uvoz bez carinskih formalnosti ne oslobađa odnosnu osobu od obveze poštovanja drugih propisa za ovaj carinski institut - uredne registracije plovila u inozemstvu, maksimalnog razdoblja privremenoga uvoza, obvezatan povratak privremeno uvezene robe u inozemstvo ili njezina predaja na čuvanje ovlaštenoj osobi, uz obavljanje svih drugih formalnosti koje proizlaze iz drugih propisa (primjerice pomorskih).

Neispunjavanje nekih od tih uvjeta za privremeni uvoz, ima za posljedicu zlouporabu instituta privremenog uvoza propisanih Istanbulsom konvencijom i hrvatskim carinskim propisima, pa čini djelo carinskog prekršaja, pri čemu nastaje i carinski dug.

Treba također naglasiti da je vlasnik stranog plovila u obvezi javiti se i pomorskim tijelima – lučkoj kapetaniji⁵,

⁵ Lučke kapetanije obavljaju: nadzor plovidbe u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske, traganje i spašavanje ljudskih života i imovine na moru, inspeksijske poslove

radi prijave plovila, ishoda vinjete i provedbe drugih formalnosti za koje je ovlašteno to tijelo.

VINJETA / Vignette

Prema Uredbi o uvjetima za dolazak i boravak stranih jahta i brodica namijenjenih športu i razonodi u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske (NN, br. 40/06.), vinjeta je oznaka kojom se dokazuje prijava dolaska, ispunjenje uvjeta za plovidbu u Hrvatskoj i plaćanje naknade za sigurnost plovidbe, naknade za svjetlarinu i pomorsku informativnu kartu za brodice ili jahte strane države pripadnosti (slika 1.). Vinjetu izdaje lučka kapetanija ili njezina ispostava s rokom valjanosti od godinu dana od dana izdavanja. Njome se potvrđuje da su ispunjeni uvjeti za boravak plovila u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnim morem Republike Hrvatske. Za jedno plovilo godišnje se može izdati samo jedna vinjeta, a prilikom izdavanja vinjete lučka kapetanija će provjeriti ispunjavaju li strano plovilo i posada ispunjavaju spomenute uvjete za plovidbu u Republici Hrvatskoj.

Slika 1.
Figure 1

Osoba koja upravlja stranim ploviom uplovljavanju u hrvatske unutarnje morske vode i teritorijalno more, dužna je uploviti najkraćim putem u najbližu luku otvorenu za međunarodni promet radi obavljanja granične policijske i carinske kontrole, te ishoditi vinjetu

sigurnosti plovidbe, nadzor nad pomorskim dobrom, upis i brisanje brodova, te vođenja upisnika brodova, poslove utvrđivanja sposobnosti za plovidbu, baždarenje brodica, upis i brisanje brodica te vođenja očevidnika brodica, zatim izdavanje pomorskih knjižica, utvrđivanje stručne osposobljenosti pomoraca za stjecanje zvanja u pomorstvu, izdavanje i vođenje očevidnika izdanih ovlaštenja za obavljanje službe na brodovima te druge upravne, stručne i tehničke poslove sigurnosti plovidbe na moru prema posebnom zakonu i drugim propisima. Popis lučkih kapetanija i ispostava dostupan je na: <http://www.mmpi.hr/default.aspx?id=475>).

u lučkoj kapetaniji ili njezinoj ispostavi, i ovjeriti popis posade i putnika ili popis osoba.

Osoba koja upravlja stranim plovilom koje se u Republiku Hrvatsku dovozi kopnenim putem ili se nalazi na čuvanju u Hrvatskoj, treba prije isplovljavanja ishoditi vinjetu u lučkoj kapetaniji ili ispostavi, te ishoditi i ovjeriti popis posade i putnika ili popis osoba.

Naime, svaka brodica ili jahta strane državne pripadnosti mora biti na vidljivome mjestu označena vinjetom.

Vinjetu ne moraju imati plovila na vesla, bez obzira na svoju duljinu (npr. kajak, sandolina, pedalina i sl.). Također, ne mora je imati brodica ili jahta strane državne pripadnosti dok se nalazi na čuvanju u luci ili na drugome odobrenom mjestu u Republici Hrvatskoj (što je veoma važno s aspekta tematike koja se obrađuje).

Prema Naputku za ishođenje vinjete i njegovu dodatku⁶, lučka kapetanija i njezina ispostava izdavaju vinjetu na temelju dokumentacije što je osoba koja upravlja plovilom dužna priložiti:

- 1) **Popis posade.** Uključuje posadu i putnike na plovilu koju lučka kapetanija ili ispostava ovjerava potpisom i pečatom. Ako osoba koja upravlja plovilom ne namjerava tijekom boravka u hrvatskom moru mijenjati posadu, za vrijeme valjanosti vinjete ne treba se više prijavljivati lučkoj kapetaniji ni ispostavi. Osoba koja upravlja plovilom može u Hrvatskoj iskrcati posadu s kojom je doplovila iz inozemstva i tada promjenu posade mora prijaviti kapetaniji, te s tako promijenjenom posadom mora isploviti iz Republike Hrvatske. Plovila koja nemaju mogućnost duljeg boravka ne moraju imati popis posade.
- 2) **Popis putnika.** Nautičarima se omogućava da u Republici Hrvatskoj promjene posadu, ali pod uvjetom ishođenja „popisa osoba“, koji uključuje i popis posade i popis putnika. Ukupan broj osoba na popisu ne smije biti veći od dvostrukog kapaciteta plovila uvećanoga za 30% jediničnog kapaciteta. Kapacitet plovila određuje se sukladno ispravama plovila što ih izdaju ovlaštena tijela države zastave, a ako plovilo nema tih dokumenata, kapacitet će se izračunati sukladno Pravilniku o brodicama i jahtama (NN, br. 27/05., 57/06., 80/07., 3/08., 18/09. i 56/10.) i Tehničkim pravilima za statutarnu certifikaciju brodica i jahti (2008.) – izmjene i dopune broj 1. (NN, br. 86/08.). Popis osoba može se ispunjavati sukcesivno, a najkasnije prije ukrcavanja osobe navedene na popisu osoba. Popis osoba ovjerava se odreskom vinjete. Broj izmjena osoba u popisu

nije ograničen. Osobe koji borave na plovilu za vrijeme boravka u luci ili na sidrištu nije potrebno upisivati u popis osoba. Djeca mlađa od 12 godina ne upisuju se u popis osoba pa se ne uračunavaju u maksimalan broj osoba (2,3 kapaciteta plovila) koji se mogu izmjenjivati između hrvatskih luka. Popis osoba na plovilima koje dolaze morskim putem ne mora se ishoditi pri dobivanju vinjete, već i naknadno, kada dolazi do promjene posade u Hrvatskoj.

- 3) **Dokaz da je plovilo sposobno za plovību.** Kao dokaz da je plovilo sposobno za plovību prihvaća se dokument prema nacionalnom propisu države koje zastavu plovilo vije. Ako plovilo nema dokaz o sposobnosti za plovību sukladno nacionalnim propisima države zastave, lučka kapetanija ili ispostava obaviti će redoviti pregled plovila prema odredbama Pravilniku o brodicama i jahtama.
- 4) **Dokaz da je osoba koja upravlja plovilom za to osposobljena.** Kao dokaz da je osoba koja upravlja plovilom osposobljena za to prihvaća se odgovarajuća isprava (dokument) sukladno nacionalnom propisu države zastave, drugim nacionalnim propisima ili odredbama Pravilniku o brodicama i jahtama. Strane osobe koje po nacionalnom propisu države koje zastavu plovilo vije, ne moraju biti osposobljene za upravljanje plovilom, moraju ishoditi odgovarajuće uvjerenje ili svjedodžbu o osposobljenosti prema hrvatskim propisima.
- 5) **Dokaz o osiguranju od odgovornosti za nematerijalne štete** za plovila s porivnim uređajem većim od 15 kW.
- 6) **Dokaz o vlasništvu plovila, ili punomoć** temeljem koje se može potvrditi da je vlasnik plovila suglasan za davanje plovila na uporabu.

Kako bi se što kvalitetnije informirali inozemni nautičari o novim propisima o dolasku i boravku u hrvatskim unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture donijelo je i dodatak Naputku za izdavanje vinjete, u kojem se, među ostalim, navodi da plovila koja će dulje boraviti, ne moraju imati popis posade.

Na brodici ili jahti strane državne pripadnosti kojoj zapovjednik namjerava izmjenjivati posadu tijekom plovību u Republici Hrvatskoj, odrezak vinjete mora se zalijepiti na popis osoba koje će boraviti na plovilu za vrijeme valjanosti vinjete. Time se zapravo drži da je navedeni popis osoba ovjeren.

Ishođenjem vinjete zapovjednik plovila podmiruje sve obveze koje uključuju sljedeće naknade:

- sigurnost plovību (temeljem Naredbe o visini

⁶ Dostupno na: <http://www.mmpi.hr/userdocsimages/2005/050309-naputak-vinjeta-novo.pdf> i <http://www.mmpi.hr/userdocsimages/2008/050615-DODATAK%20naputku.pdf>

naknade za sigurnost plovidbe koju plaćaju strane brodice i jahte - NN, br. 2/05.),

- korištenje objektima sigurnosti plovidbe (svjetlarina - sukladno tarifi društva Plovput d.o.o. - Split),
- pomorsku informativnu kartu (sukladno cjeniku Hrvatskog hidrografskog instituta),
- upravnu pristojbu (temeljem tarife Zakona o upravnim pristojbama - NN, br. 8/96., 77/96., 95/97., 131/97., 68/98., 66/99., 145/99., 116/00., 163/03., 17/04., 110/04., 141/04., 153/05., 129/06., 117/07., 25/08., 60/08., 20/10. i 69/10.).

Plovilo koje sudjeluje na športskim natjecanjima ili dolazi u Republiku Hrvatsku radi izlaganja na nautičkom sajmu bez namjere plovidbe u Republici Hrvatskoj, ne mora imati vinjetu pod uvjetom da je organizator športskog natjecanja ili nautičkog sajma plovilo prijavio lučkoj kapetaniji najkasnije pet dana prije početka natjecanja ili sajma. Uz prijavu organizator športskog natjecanja dužan je obvezno priložiti i popis osoba koje će se nalaziti na plovilu.

Vinjeta se lijepi na vidljivom dijelu trupa ili nadgrađa plovila (slika 2.).

Slika 2.
Figure 2

Nautičar kojemu plovilo nije na vidljivom mjestu označeno vinjetom i/ili ako na plovilu nema račun o plaćenju boravišnoj pristojbi, bit će kažnjen za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 1.000 do 5.000 kuna, a može ga na mjestu izvršenja prekršaja kazniti i novčanom kaznom od 1.000 kuna gospodarski inspektor Državnog inspektorata.

NOVINE U PRAVNIM PROPISIMA REPUBLIKE HRVATSKE POVEZANE S PLAĆANJEM BORAVIŠNE PRISTOJBE ZA DOMAĆE I STRANE NAUČIČARE / *Recent changes in croatian legal regulations with respect to payment of sojourn tax by national and international yachtsmen*

Obveza plaćanja boravišne pristojbe za sve nautičare (domaće i strane) obračunava se u paušalnom iznosu i odnosi se na sva plovila dulja od 5 m i s ugrađenim ležajevima. Pravilnik o obliku, sadržaju i vremenu vrijednosti vinjete, mjestu na koje se lijepi i načinu evidencije i izdavanja vinjete (NN, br. 26/10. – dalje u tekstu: Pravilnik) u članku 4, stavku 2. određuje da paušalni iznos boravišne pristojbe nautičari mogu platiti za vremenska razdoblja do 8 dana, do 15 dana, do 30 dana, do 90 dana i do jedne godine. Vlada Republike Hrvatske je 18. ožujka 2010. donijela Uredbu o dopuni Uredbe o utvrđivanju visine boravišne pristojbe za 2010. godinu (NN, br. 38/10.), kojom utvrđuje iznose paušalnih iznosa boravišne pristojbe uzimajući u obzir samo duljinu plovila i vremensko razdoblje boravka osoba na plovilu (Prilog 1.).

Obveznici plaćanja paušalnog iznosa boravišne pristojbe su vlasnici ili korisnici plovila (nautičari) za sebe i sve osobe koje noće na plovilu namijenjenomu za odmor, rekreaciju ili krstarenje. Paušalni iznos boravišne pristojbe nautičari plaćaju prije isplovljavanja plovila u lučkim kapetanijama ili ispostavama, i to kada na plovilu borave i noće u lukama nautičkog turizma ili na vezu u nautičkom dijelu luke otvorene za javni promet sukladno propisu kojim se uređuje pomorsko dobo i morske luke. Noćenjem se pri obvezi plaćanja boravišne pristojbe za nautičare smatra boravak i noćenje vlasnika ili korisnika plovila i svih ostalih osoba na plovilu za odmor, rekreaciju ili krstarenje dok je to plovilo u lukama nautičkog turizma ili je na vezu u nautičkom dijelu luke otvorene za javni promet ako se plovilo u tim lukama nalazi na stalnome ili povremenom vezu.

Nautičari su dužni platiti paušalni iznos boravišne pristojbe prije isplovljavanja plovila prema iznosima u tablici u Prilogu 1. Naplaćeni iznos uplaćuje se na

poseban račun Hrvatske turističke zajednice, utvrđen propisima o prihodima za javne potrebe, a operativno-tehnički poslovi u svezi s plaćanjem paušalnog iznosa boravišne pristojbe, izdavanjem vinjeta i računa obavljaju se u prostorima lučke kapetanije ili njezine ispostave.

Nautičarima koji paušalni iznos boravišne pristojbe plaćaju prvi put, izdaje se vinjeta i račun za određeno vremensko razdoblje. Oni su dokaz da je vlasnik ili korisnik plovila za sebe i sve osobe koje noće na tom plovilu platio paušalni iznos. Račun je sastavni dio vinjete, dakle i dokaz o plaćenju boravišnoj pristojbi u paušalnom iznosu.

Nautičarima koji već imaju valjanu vinjetu, izdaje se samo račun za plaćeni iznos boravišne pristojbe ako on nije paušalno plaćen prije, npr. za godinu dana. Strani nautičari koji nemaju vinjetu ili je istekao rok valjanosti izdanoj vinjeti, moraju u lučkim kapetanijama ili ispostavama ishoditi novu vinjetu. Dakle, nautičarima koji paušalni iznos boravišne pristojbe plaćaju drugi i svaki sljedeći put, izdaje se samo račun za novo vremensko razdoblje nove vinjete. Na računu se uz podatke o plovilu navodi iznos naplaćene paušalne boravišne pristojbe i vremensko razdoblje za koje je plaćena.

Važno je znati da je za plovila hrvatske državne pripadnosti vrijeme trajanja vinjete neograničeno, osim ako ne dođe do promjene tehničkih karakteristika plovila koje su uvjet za plaćanje (drugačije) boravišne pristojbe.

Za plovila strane državne pripadnosti rok valjanosti vinjete je godina dana od dana izdavanja i za jedno plovilo godišnje može se izdati samo jedna vinjeta. Za oštećenu ili nestalu vinjetu nautičari su dužni ishoditi novu.

Vinjetom i pripadajućim računom dokazuje se da je plaćena paušalna boravišna pristojba za sve osobe koje noće na tom plovilu, dok je račun sastavni dio vinjete, pa je i dio dokaza o plaćenju boravišnoj pristojbi u paušalnom iznosu (članak 2, stavak 2. Pravilnika). Plovilo mora biti na vidljivome mjestu označeno vinjetom, a račun se uvijek mora nalaziti na plovilu i zapovjednik ga je dužan predložiti ovlaštenoj osobi na njezin zahtjev.

Iako članak 43. Zakona o strancima (NN, br. 79/07.) uređuje da strani državljaniin kojemu za ulazak u Republiku Hrvatsku ne treba viza, može boraviti u njoj 90 dana u šest mjeseci, računajući od dana prvog ulaska, na prvi pogled se čini nelogičnim da se vinjeta može kupiti i na razdoblje do godine dana. Pri tome, međutim, treba naglasiti da se strancu daje mogućnost

da u roku od godine dana boravi u dva navrata po 90 dana na teritoriju Republike Hrvatske, pa se uvidom u iznose paušalnih iznosa boravišne pristojbe može izračunati veća isplativost kupnje vinjete za vremensko razdoblje do godine dana nego dviju za vrijeme do 90 dana.

Zbog takvih i drugih okolnosti koje su uređene Zakonom o strancima, posebno u odredbama o mogućnostima privremenoga i stalnog boravka stranaca na teritoriju Republike Hrvatske, došlo je do izjednačavanja domaćih i stranih nautičara pri naplati boravišne pristojbe. To je regulirano člankom 3, stavkom 3. Zakona o boravišnoj pristojbi (NN, br. 152/08.). Razlozi za izjednačavanje stranih i domaćih nautičara da boravišnu pristojbu plaćaju leže u skorom stjecanju punopravnog članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji. Time naime stupaju na snagu pozitivni pravni propisi Europske unije o slobodi kretanja i nastanjivanja na području svih država članica, temelj čega je ugrađen i u članak 141.d Ustava Republike Hrvatske (Promjena Ustava RH, NN, br. 76/10.).

Dakle, nautičari su dužni podmiriti obveze prema Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture identično kao i prethodnih godina, i to naknadu za sigurnost plovidbe, pomorsku informativnu kartu i svjetlarinu (cijene su u tablici „Obračun naknada za sigurnost plovidbe“⁷), a prema sustavu turističkih zajednica nautičari za sebe i sve osobe koje noće na plovilu plaćaju paušalni iznos boravišne pristojbe, što ovisi o duljini plovila i trajanju boravka osoba na plovilu.

Naknada Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture plaća se za strane jahte i brodice namijenjenih športu i razonodi kojih je duljina tri metra ili veća, kao i one duljine manje od toga ako imaju ukupnu snagu porivnih strojeva od 5 kW ili jaču. Naknada se ne plaća za plovilo na vesla bez obzira na njegovu duljinu (npr. kajak, sandolina, pedalina i slično), za plovilo dok se nalazi na čuvanju u luci ili na drugome odobrenom mjestu u Republici Hrvatskoj, kao ni za plovilo što je u športskim natjecanjima ili dolazi u Republiku Hrvatsku radi izlaganja na nautičkom sajmu.

„CRNI CHARTER“ BEZ PLOVIDBE / „Black charter“ without navigation

Dolazak u Republiku Hrvatsku / Entering the Republic of Croatia

Strani nautičar koji dolazi u Republiku Hrvatsku morskim putem, treba najkraćim putem uploviti u najbližu luku

⁷ Dostupno na: <http://www.mint.hr/UserDocsImages/100614-naakn-vinjeta.pdf>

otvorenu za međunarodni promet poradi obavljanja granične kontrole i prijaviti boravište policijskoj postaji ovlaštenoj za kontrolu prelaska državne granice u luci gdje se obavlja granična kontrola. Nakon toga dužan će u lučkoj kapetaniji ili ispostavi zatražiti vinjetu i platiti naknade za sigurnost plovidbe, pomorsku informativnu kartu i svjetlarinu te paušalni iznos boravišne pristojbe.

Strani nautičar koji dolazi na plovilo na stalnom vezu u luci nautičkog turizma, ili strani nautičar koji plovilo dovozi u Republiku Hrvatsku kopnenim putem, mora ishoditi vinjetu i platiti paušalni iznos boravišne pristojbe u prostorima lučke kapetanije ili ispostave prije isplovljavanja, boravka i noćenja na plovilu. Kako se radi o stranom državljaninu, on svoj boravak prijavljuje najbližoj policijskoj postaji ili uredu turističke zajednice. Ako ne boravi u luci nautičkog turizma, prijavljuje se samostalno, a u suprotnom, takvu prijavu za njega dužan je učiniti pružatelj usluge veza (npr. marina).

Strano plovilo može se ostaviti na popravku ili čuvanju (tzv. zimovanje) domaćim pravnim ili fizičkim osobama koje su za takvu djelatnost registrirane. Osoba koja je primila plovilo na popravak ili čuvanje u roku od pet dana o tome izvješćuje najbližu carinsku ispostavu. Strano plovilo može se ostavljati i na drugome čuvanom mjestu uz suglasnost ovlaštenoga carinskog tijela. Sukladno točki II. Naputka o smještaju privremeno uvezenih plovila i kamp-kućica pod carinski nadzor kod za to ovlaštenih osoba br. 04/04, klasa: 413-06/02-03/06, ur. broj: 513-02-1221/3-04-6 od 20. veljače 2004., izmijenjenoga Izmjenom br. 1. od 1. srpnja 2004. (dalje u tekstu: Naputak 04/04.), popunjeni primjerak obrasca zahtjeva za smještaj plovila pod carinski nadzor u marinu iz Priloga 5. dostavlja se carinarnici u roku od pet dana.

Neka otvorena pitanja u svezi s čuvanjem i/ili popravkom plovila (zimovanje) / Some open issues regarding safe-keeping and/or repair of crafts (winter berth)

Izmjenama i dopunama Uredbe za provedbu Carinskog zakona (NN, br. 69/06.) produžen je rok obveznog završetka postupka privremenog uvoza za privatnu uporabu plovila u morskom i riječnom prometu s dotadašnjih šest na 18 mjeseci.

Sukladno članku 260. Uredbe za provedbu Carinskog zakona, ukupno razdoblje u kojem se plovilo nalazi u postupku privremenog uvoza za ispunjenje iste svrhe i kod istog korisnika postupka, ne smije biti dulje od 24 mjeseca, pa čak i kada je postupak privremenog uvoza završen stavljanjem odnosnog plovila u drugi carinski postupak s odgodom, pa se, nakon toga, ono ponovno stavlja u postupak privremenog uvoza.

Iako je svojim dopisom klasa: 413-01/06-01/536, ur. broj: 513-02-1220/1-06-2 od 19. prosinca 2006. Središnji ured Carinske uprave naglasio da privremeno uvezeno plovilo može biti, primjerice, godinu dana u privremenom uvozu, pa godinu dana u carinskom skladištu tipa E (marini), ali iza toga **mora** napustiti carinsko područje Republike Hrvatske (mišljenje Glavne uprave za poreze i carinsku uniju – TAXUD).

O tim činjenicama gotovo niti jedna carinarnica ne vodi (dostatno) uredne evidencije, pa zbog toga danas u našim marinama i drugim lukama nautičkog turizma imamo plovila pod stranom zastavom koja su bez prekida desetak i više godina u Republici Hrvatskoj, što je kršenje propisanih pravila za plovila koja se privremeno uvoze u naše carinsko područje uz potpuno oslobođenje od plaćanja carine na osnovi Aneksa C Istanbulske konvencije, i za koja je zbog toga nastao carinski dug.

Provedenim inspekcijskim nadzorima skladišta tipa E za koje je carinarnica izdala odobrenje za smještaj i čuvanje stranih plovila, ustanovljeno je da većina marina evidenciju o smještaju stranih plovila (uključujući i trajlere) ne vodi, ni računalno ni ručno, sukladno Naputku (04/04.). Naime, ustanovljeno je da, poglavito veće marine, evidenciju o smještaju stranih plovila (uključujući i trajlere) vode računalno prema vlastitome centraliziranom računalnom programu sa sljedećim rubrikama: redni broj, datum dolaska, ime plovila, duljina, zastava, ime gosta i permit, dok se propisana evidencija, sukladno obrascu iz Priloga 2. Naputka br. 04/04, treba voditi po rubrikama: redni broj, plovilo, vlasnik plovila, odgovorna osoba (za plovila u vlasništvu pravne osobe), zemlja i oznaka registracije plovila, broj prijave dolaska i boravka, broj i datum ugovora o godišnjem vezu, datum smještaja plovila na vez u marinu, izmjene posade, datum napuštanja marine, ovjere liste inventara plovila i napomene, kao i dopunska evidencija za plovilo evidentirano pod br. ____, sa sljedećim rubrikama: privremeno isplovljavanje plovila, ponovno uplovljavanje plovila, ukupan zbroj dana efektivnog korištenja plovilom, odgovorna osoba u marini (ime i prezime, JMBG, tel. i fax).

Osim toga, ustanovljeno je da marine:

- od vlasnika plovila, koji smješta privremeno uvezeno plovilo sukladno Aneksu C Konvencije o privremenom uvozu, ne zahtijevaju popunjavanje propisanog obrasca „Zahtjev za smještaj plovila pod carinski nadzor u marinu“ iz Priloga 5. Naputka br. 04/04, čime se praktično završava postupak privremenog uvoza određenog plovila;
- da plovila u svoju evidenciju ne upisuju u knjigovodstvene zapise o smještaju privremeno

uvezenih plovila, te ne upisuju oznaku „PU“ i ne popunjavaju zatamnjeni dio obrasca zahtjeva iz Priloga 5. Naputka br. 04/04, tako da plovilo prigodom smještaja ne dobiva svoj redni broj koji bi trebalo upisati u zatamnjeni dio obrasca zahtjeva iz Priloga 5., već dobivaju različite (i promjenjive) redne brojeve prema abecednom redu imena plovila;

- da većina marina, budući da ne vode evidenciju prema Naputku br. 04/04, primjerak obrasca zahtjeva za smještaj plovila pod carinski nadzor u marinu iz Priloga 5. ne dostavlja nadležnoj carinarnici u roku od pet dana, kako je propisano u točki II. Naputka br. 04/04.;
- da većina marina, budući da ne vode dopunsku evidenciju za privremeno uvezena plovila smještena u marinu, ne postupaju sukladno odredbama propisanim u točki III. Naputka br. 04/04., koja se odnosi na povremeno isplovljavanje i uplovljavanje privremeno uvezenih plovila u privatne svrhe po Aneksu C smještenih na čuvanje pod carinski nadzor u marine;
- da većina marina odobrenu ručnu evidenciju o smještaju stranih plovila (uključujući i trajlere) ne vodi sukladno Naputku 04/04. budući da košuljice pojedinih plovila ne nose propisane redne brojeve prema knjigovodstvenim zapisima upisa u evidenciju, niti sadržavaju odgovarajuću dokumentaciju propisanu točkom II. Naputka 04/04.;
- da većina marina ne postupa sukladno odredbama članaka 110. do 123. Carinskog zakona i članaka 231. do 241. Uredbe za provedbu Carinskog zakona u svezi s postupkom carinskog skladištenja, odnosno uopće ne obavještavaju carinsku ispostavu o prestanku postupka carinskog skladištenja za smještena plovila, tako da se u evidencijama ne može ustanoviti datum prekida postupka carinskog skladištenja. Naime, kako se danom stavljanja plovila u carinsko skladište završava postupak njegova privremenog uvoza (eksplicite navedeno u točki II. podtočki 5. Naputka 04/04., a objašnjeno u dopisu Središnjeg ureda Carinske uprave klasa: 413-01/06-01/536, ur. broj: 513-02-1220/1-06-2 od 19. prosinca 2006.), on se nastavlja, i počinje ponovno teći danom kad vlasnik preuzme plovilo, dakle od dana prestanka postupka carinskog skladištenja.

U svezi s navedenim autor smatra da zadužene carinarnice i carinske ispostave, moraju intenzivirati i pooštriti nadzor odobrenih skladišta tipa E u marinama sukladno točki 12. Naputka 04/04. koja glasi: „Nadležna carinarnica je ovlaštena obavljati kontrolu odobrene

evidencije putem knjigovodstvenih zapisa i usporediti sa stvarnim stanjem u marini te u cilju provedbe nadzora redovito kontaktirati sa nadležnim lučkim kapetanijama glede pribavljanja ažurnih obavijesti u svezi sa izdavanjem prijava za dolazak i boravak plovila.“

Izloženo je također potrebno intenzivirati radi navedene evidentirane pojave nelegalnog iznajmljivanja stranih plovila kojima se koristi samo kao „apartmanom“ za smještaj, noćenje i prehranu, a plovila je stalno vezeno uz obalu jedne od luka nautičkog turizma.

Strana plovila kojima se koristi samo kao „apartmanom“ za smještaj, noćenje i prehranu / Foreign crafts used exclusively as “apartments” for accommodation, overnight stays and meals

Pretpostavimo da se strano plovilo nalazi pod carinskim nadzorom na popravku ili čuvanju (tzv. zimovanju) domaće pravne osobe, koja je za takvu djelatnost registrirana, a kojeg vlasnik – strani državljanin nelegalno iznajmljuje uz pomoć svoje organizirane mreže u inozemstvu. Početkom turističke sezone u travnju tekuće godine plovilo se iznajmi u inozemstvu stranom nautičaru kojemu vlasnik izdaje ovjerenu punomoć za uporabu i upravljanje plovilom. Taj nautičar s članovima svoje obitelji ili prijateljima dođe u Republiku Hrvatsku (npr. zrakoplovom), te se (pri)javi u marinu gdje se nalazi plovilo i ona obavještava carinarnicu o prestanku „zimovanja“ i ujedno prijavljuje boravak tih stranih državljana policijskoj postaji. Nakon toga taj se nautičar (pri)javi i lučkoj kapetaniji radi izdavanja vinjete i plaćanja paušalnog iznosa boravišne pristojbe (npr. za godinu dana) i od lučke kapetanije ishoduje i ovjer(en)i popis posade i putnika za to plovilo. Nakon određenog vremena korištenja plovilom u plovidbi našim teritorijalnim morem i unutarnjim morskim vodama (npr. dva tjedna), plovilo se vraća u marinu iz koje je isplovilo, i taj nautičar s članovima svoje obitelji ili prijateljima odjavljuje se u marinu i vraća se u inozemstvo. U međuvremenu u marinu dolazi druga strana osoba sa svojom obitelji ili prijateljima također s vlasnikovom ovjerenom punomoći za uporabu i upravljanje plovilom. Međutim, te strane se osobe javljaju samo u marinu i ona prijavljuje njihov boravak policijskoj postaji i one se ne javljaju se u lučku kapetaniju jer smatraju da za to nema potrebe - plovilo posjeduje vinjetu, a boravišna pristojba već je prije plaćena u paušalnom iznosu na rok od godinu dana. Plovilo ne isploviljava iz marine, nalazi se na vezu i te se strane osobe njime služe samo kao „apartmanom“ za smještaj (noćenje – uporaba brodskih kabina sa ležajevima) i prehranu (uporaba kuhinje i blagovaonice). Tako se, primjerice, uz pretpostavku da se takav način „iznajmljivanja“ odvija u

ACI MARINI DUBROVNIK u Komolcu kod Dubrovnika, koja je povezana sa središtem Dubrovnika autobusnom linijom što prometuje svakih desetak minuta, može uz minimalne troškove gotovo besplatno „ljetovati“ i svaki dan obilaziti znamenitosti i druge sadržaje koje pruža naš turistički biser Dubrovnik. Na takav se način „iznajmljivanje“ takva plovila odvija sve do trenutka kada se njime želi koristiti sam vlasnik (po svom izboru, obično u samom „srcu“ sezone). On dolazi u Republiku Hrvatsku i javlja se u marinu gdje se nalazi plovilo i ona za njega i za članove njegove obitelji i druge osobe (ako ih ima) prijavljuje boravak policijskoj postaji. Nakon toga vlasnik se javlja lučkoj kapetaniji radi izmjene posade i putnika, dakle popisa osoba za to plovilo, a što je još uvijek u granicama dopuštenih izmjena ukupnog broja osoba koji na popisu osoba ne smije biti veći od dvostrukog kapaciteta plovila uvećanoga za 30% jediničnog kapaciteta. Istekom vlasnikove uporabe plovila na uobičajeni način (plovdba našim teritorijalnim morem i unutarnjim morskim vodama krstarenjem i vlastitom razonodom i športom), plovilo se ponovno vraća u marinu iz koje je isplovilo. Vlasnik se s članovima obitelji i/ili prijateljima odjavljuje u marinu i vraća se kući u inozemstvo. Istovremeno u marinu dolazi ponovno neka druga strana osoba s članovima obitelji i/ili prijateljima kojoj je vlasnik također izdao ovjerenu punomoć za plovilo. Ciklus se tako ponavlja i nastavlja, plovilo se nalazi na vezu u marinu, ne isplovjava iz marine i služi samo za smještaj i boravak. Ako je još „ostalo prostora“ za izmjenu posade (2,3 kapaciteta), može se još jednom izvršiti i promjena posade i putnika ako je neka strana osoba, koja se koristi plovilom, zainteresirana i za plovdbu (krstarenje), pri čemu je potrebno ponovno se javiti lučkoj kapetaniji radi izmjene posade i putnika, te popisa osoba za to plovilo.

Krš se li se propisana pravila Aneksa C Istanbulske konvencije kada se stranim plovilima na vezu u marinama koristi samo za apartmanski smještaj?/
Is there a violation of the rules stipulated in Anex C of Istanbul Convention when foreign crafts berthed in marinas are used exclusively as apartment accommodation?

Kao odgovor na postavljeno pitanje potrebno je utvrditi jesu li naprijed opisani postupci „iznajmljivanja plovila“ u suprotnosti s propisanim pravilima iz Aneksa C Istanbulske konvencije i domaćeg zakonodavstva, te ima li neispunjavanja nekih od propisanih uvjeta za privremeni uvoz kad se stranim plovilima na vezu u marinama koristi samo za apartmanski smještaj, što je zlouporaba instituta privremenog uvoza propisanoga Istanbulskom konvencijom i hrvatskim carinskim

propisima, i što bi bilo obilježje djela carinskog prekršaja.

Aneksom C Istanbulske konvencije određeno je da se „privatnom uporabom“ smatra prijevoz samo u privatne svrhe dotične osobe koji isključuje komercijalnu uporabu. Također, treba znati da privremeni uvoz plovila u vlasništvu strane osobe u komercijalne svrhe nije dopušten u Republici Hrvatskoj.

Nadalje je propisano da prijevozna sredstva za privatnu uporabu moraju biti registrirana na teritoriju različitome od onoga privremenog uvoza, na ime osoba sa sjedištem ili prebivalištem izvan teritorija privremenog uvoza, i moraju ih uvesti i koristiti se njima osobe koje žive na tom teritoriju. Za odgovor na postavljeno pitanje važna je odredba da se prijevoznim sredstvima za privatnu uporabu mogu služiti i treće osobe uz punomoć od osoba kojima je odobren privremeni uvoz. Svaka ugovorna strana može dopustiti uporabu osobi koja živi na njezinu teritoriju, posebno ako se prijevoznim sredstvom koristi u ime osobe kojoj je odobren privremeni uvoz i prema njezinim uputama.

Dakle, pravo na privremeni uvoz plovila s redovitom stranom registracijom imaju osobe sa sjedištem, prebivalištem ili uobičajenim boravkom na teritoriju druge države, što znači da takvim plovilom može u Republici Hrvatskoj upravljati samo strani državljanin s boravištem u zemlji registracije, drugi strani državljanin koji ima boravište u toj ili nekoj trećoj zemlji, te hrvatski državljanin koji ima uobičajeno mjesto boravka u inozemstvu.

Ni Aneksom C Istanbulske konvencije ni domaćim propisima nije izričito naglašeno da se privremeno uvezena prijevozna sredstva moraju rabiti prema svojoj konstrukciji – dakle motorna vozila za vožnju cestom, a plovila za plovdbu morem. Tako, osobe koje ispunjavaju uvjete za privremeni uvoz vozila i plovila, za vrijeme i u roku odobrenoga privremenog uvoza mogu vozila u Republici Hrvatskoj držati na parkiralištu, a plovila na vezu u marinama.

Sukladno tome, okolnosti kad strana plovila na vezu u marinama služe samo kao apartmanski smještaj ne mogu se držati zlouporabom instituta privremenog uvoza propisanih Istanbulskom konvencijom i hrvatskim carinskim propisima, i nemaju obilježja carinskog prekršaja ako su ispunjeni svi propisani uvjeti koji se odnose na privremeni uvoz i uporabu plovila.

Ipak, carinski službenici, polazeći od naznačenih propisa kojima se regulira privremeni uvoz robe i uzimajući u obzir da se radi o privremeno uvezenoj stranoj robi koja je pod (stalnim) carinskim nadzorom, mogli bi, pri kontroli plovila na vezu u lukama nautičkog

turizma i plovila u carinskom skladištu tipa E u marinama, provjeravati jesu li osobe koje rabe takvo plovilo upisane u propisani popis posade i putnika, to jest u popis osoba. Kad se ustanovi da one nisu upisane u takve popise, ovaj autor misli da bi se u tim i takvim okolnostima, uz određene dodatne provjere, moglo i trebalo ocijeniti da te osobe s predmetnim plovilom postupaju kao da ispunjavaju uvjete za privremeni uvoz, a to postupanje je protivno uvjetima za privremeni uvoz robe propisanim odredbama Carinskog zakona ili Istanbulske konvencijom, što je djelo carinskog prekršaja iz članka 241, stavak 1, točka 11. Carinskog zakona.

Dakle, ako takva strana plovila na vezu u marinama služe kao apartmansi smještaj osoba koje nisu upisane u popise posade i putnika, ili u popise osoba kao korisnici privremenog uvoza plovila, razvidno je da su to okolnosti suprotne međunarodnim i domaćim propisima koji reguliraju privremeni uvoz robe.

Međutim, takvo bi postupanje carinskih službenika dovelo u pitanje odredba iz članka 8. Uredbe o uvjetima za dolazak i boravak stranih jahta i brodica namijenjenih športu i razonodi u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske (NN, br. 40/06.), kojom je propisano da se „**u popis osoba ne upisuju osobe koje borave na plovilu tijekom boravka plovila u luci ili na sidrištu**“.

Zbog toga predloženo eventualno postupanje carinskih službenika u takvim prilikama nije moguće s obzirom na citirane pomorske propise, pa se može zaključiti da su za to mjerodavna druga inspekcijska tijela nadzora i sankcioniranja uočene pojave nelegalnog iznajmljivanja stranih jahta i brodica kad strani gosti, koji se periodično izmjenjuju, određeno strano plovilo ne rabe za plovidbu, šport i rekreaciju, već samo za smještaj, noćenje i prehranu (kao neki oblik apartmanskog smještaja), i plovilo je pritom vezano uz obalu jedne od luka nautičkog turizma,

Carinskim tijelima, ipak, ostaje zadaća na intenziviranju provjeru i nadzor stranih plovila za privatnu uporabu kad postoji osnovana sumnja da se plovilo na carinskom području Republike Hrvatske, kontinuirano ili ne, nalazi dulje od 18 mjeseci, ili dulje od 24 mjeseca u posebno odobrenim okolnostima.

ZAKLJUČAK / Conclusion

Strani nautičar koji dolazi na plovilo na stalnom vezu u luci nautičkog turizma ili strani nautičar koji plovilo dovozi u Republiku Hrvatsku kopnenim putem, dužan je ishoditi vinjetu i platiti paušalni iznos boravišne pristojbe u prostorima lučke kapetanije ili ispostave prije isplovljavanja,

boravka i noćenja na plovilu. Uz to strani državljanin treba svoj boravak u Republici Hrvatskoj prijaviti najbližoj policijskoj postaji ili uredu turističke zajednice. Ako ne boravi u luci nautičkog turizma, prijavljuje se samostalno, a u suprotnom, takvu prijavu za njega dužan je učiniti pružatelj usluge veza (marina).

Provedbom projekta jedinstvene vinjete sjedinjeni su poslovi za koje su zaduženi Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture i sustav turističkih zajednica tako da se nautičarima omogući da predmetne obveze obave na jednome mjestu, brže, jednostavnije i s manje administrativnih zapreka. Time su obveze prema Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture (vinjeta – plaćanje naknade za sigurnost plovidbe, svjetlarinu i drugo) i turističkoj zajednici (vinjeta – plaćanja boravišne pristojbe) svedene na jedno mjesto – u lučkim kapetanijama i njihovim ispostavama.

Obveznici plaćanja paušalnog iznosa boravišne pristojbe su vlasnici ili korisnici plovila (nautičari) za sebe i sve osobe koje noće na plovilu za odmor, rekreaciju ili krstarenje. Paušalni iznos boravišne pristojbe nautičari plaćaju prije isplovljavanja plovila u lučkim kapetanijama, ili njihovim ispostavama, i to kad na plovilu borave i noće u lukama nautičkog turizma ili na vezu u nautičkom dijelu luke koja je otvorena za javni promet sukladno propisu kojim se uređuje pomorsko dobro i morske luke ako se plovilo u tim lukama nalazi na stalnom ili povremenom vezu.

Nautičarima koji paušalni iznos boravišne pristojbe plaćaju prvi put, izdaje se vinjeta i račun za određeno vremensko razdoblje. Oni su dokaz da je vlasnik ili korisnik plovila za sebe i sve osobe koje noće na tom plovilu platili boravišnu pristojbu u paušalnom iznosu.

Također, nautičari plaćaju boravišnu pristojbu u paušalnom iznosu za plovilo duže od pet metara s ugrađenim ležajevima koje služi za odmor, rekreaciju i krstarenje, a nije plovni objekt nautičkog turizma, odnosno plovni objekt za odmor i rekreaciju i plovni objekt za višednevna krstarenja na kojima se pruža usluga u nautičkom turizmu (*charter, cruising*). Za plovilo duljine do 3 m ne plaćaju se naknade, dok se za plovilo strane državne pripadnosti duljine od 3 do 5 m (kao i plovilo duljine manje od 3 m ako ima ukupnu snagu porivnih strojeva od 5 kW ili jaču) plaća naknada za sigurnost plovidbe, pomorsku informativnu kartu i svjetlarinu. Kao dokaz o podmirenim obvezama, izdaju se vinjeta i račun u lučkim kapetanijama i ispostavama.

Nautičarima koji prije isplovljavanja ne uplate boravišnu pristojbu, gospodarski će im inspektor rješenjem to naložiti a nautičari kojima plovilo nije na vidljivom mjestu označeno vinjetom i ako na plovilu nemaju račun o

plaćenju boravišnoj pristojbi, bit će kažnjeni za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 1.000 do 5.000 kuna, a može ih kazniti i gospodarski inspektor Državnog inspektorata i na mjestu izvršenja prekršaja novčanom kaznom u iznosu od 1.000 kuna.

Nautičarima se omogućuje da u Republici Hrvatskoj promjene posadu i putnike, ali pod uvjetom ishođenja „popisa osoba“. Ukupan broj osoba na popisu ne smije biti veći od dvostrukog kapaciteta uvećanoga za 30% jediničnog kapaciteta plovila, što se određuje sukladno ispravama plovila od tijela države zastave, ili sukladno Pravilniku o brodicama i jahtama i Tehničkim pravilima za statutarnu certifikaciju brodica i jahta kada plovilo nema tih dokumenata. Popis osoba može se ispunjavati uspješno, a najkasnije prije ukrcavanja osobe naznačene na popisu osoba. Popis osoba ovjerava se odreskom vinjete. Broj izmjena osoba u popisu nije ograničen.

Međunarodna konvencija o privremenom uvozu i hrvatski carinski propisi zahtijevaju da se privremeno uvezenim plovilom smije koristiti samo strani vlasnik i njegova obitelj, prijatelji i druge osobe – nerezidentni koje je za to opunomoćio, ali ne i hrvatski državljani – rezidenti, s time da najduže razdoblje boravka plovila u teritorijalnom moru Republike Hrvatske može biti 18 mjeseci. U okviru toga vremena plovilo vlasnik može za određeno razdoblje vezati uz obalu u nekoj od luka nautičkog turizma. Ako se unutar toga razdoblja plovilo smjesti u neku od ovlaštenih marina u njihovo carinsko skladište tipa E, carinarnica ovlaštena za mjesto gdje se marina nalazi, može za to razdoblje nekorištenja plovila produžiti spomenuti rok privremenog uvoza, ali najdulje za još šest mjeseci, jer u spomenutim propisima imperativno je krajnji rok privremenog uvoza 24 mjeseca, nakon čega nastaje obveza plaćanja uvoznih davanja na plovilo.

Zabranjeno je ostavljati plovila u malim ili privatnim lukama ili vezovima, i izvlačiti ih na kopno izvan suhih vezova spomenutih marina. Po isteku spomenutih 18 mjeseci (ali i prije ako to želi), vlasnik mora plovilo ponovno izvesti, temeljem postupka ponovnog izvoza.

Uočena pojava nelegalnog iznajmljivanja stranih jahta i brodica samo kao poseban oblik apartmanskog smještaja za noćenje i prehranu, potvrđuje sumnju da se određeni dio tih plovila u stranom vlasništvu nalazi u ponudi na ilegalnom turističkom tržištu. Takvim se plovilima (obično na početku turističke sezone) koristi za plovību samo onoliko vremena koliko je potrebno da se izmjene članovi posade i putnika prema vinjeti, a onda se nakon toga stalno nalaze vezani uz obalu, što se može okarakterizirati kao „crni charter bez plovību“.

Odredba iz Uredbe o uvjetima za dolazak i boravak stranih jahta i brodica namijenjenih športu i razonodi

u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske da se u popis osoba ne upisuju osobe koje borave na plovilu tijekom boravka plovila u luci ili na sidrištu – dovela je u pitanje mogućnost da ovlašteni carinski službenici pri poreznom nadzoru nad plovilima koja se privremeno uvoze u carinsko područje Republike Hrvatske uz potpuno oslobođenje od plaćanja carine na osnovu Aneksa C Istanbulske konvencije, a koja služi za smještaj, noćenje i prehranu stranih osoba koje nisu upisane u propisane popise posade i putnika, odnosno u popise osoba kao korisnici privremenog uvoza plovila – otkrivaju i procesuiraju takvo evidentno kršenje i međunarodnih i domaćih propisa.

Iz tog su razloga, nažalost, za takav oblik nelegalnog iznajmljivanja plovila (samo) mjerodavna druga inspeksijska tijela, a carinska bi tijela trebala intenzivirati kontrolu i pojačati nadzor nad stranim plovilima za privatnu uporabu dokaže li se osnovana sumnja da se plovilo na carinskom području Republike Hrvatske, kontinuirano ili ne, nalazi dulje od 18 mjeseci, ili, u posebno odobrenim okolnostima, dulje od 24 mjeseca.

Kad carinarnica ustanovi da se neko strano plovilo u teritorijalnom moru i unutarnjim morskim vodama RH nalazi dulje od maksimalno dopuštenog vremena, mora po službenoj dužnosti zbog prekoračenja roka pokrenuti postupak prekršajne odgovornosti i naplate nastaloga carinskog duga.

Prilog 1. / Attachment 1

Duljina plovila	Vremensko razdoblje	Iznos u kunama
5 – 9 m	do 8 dana	150,00
	do 15 dana	300,00
	do 30 dana	400,00
	do 90 dana	600,00
	do 1 godine	1.000,00
9 – 12 m	do 8 dana	200,00
	do 15 dana	350,00
	do 30 dana	500,00
	do 90 dana	650,00
	do 1 godine	1.100,00
12 – 15 m	do 8 dana	300,00
	do 15 dana	400,00
	do 30 dana	600,00
	do 90 dana	750,00
	do 1 godine	1.300,00

15 – 20 m	do 8 dana	400,00
	do 15 dana	500,00
	do 30 dana	700,00
	do 90 dana	850,00
	do 1 godine	1.500,00
Više od 20 m	do 8 dana	600,00
	do 15 dana	800,00
	do 30 dana	1.000,00
	do 90 dana	1.300,00
	do 1 godine	1.700,00

LITERATURA / References

Čovo, P., Mrčela, A. i Baričević H., „Crni čarter u Republici Hrvatskoj“, „Pomorstvo“ -

znanstveni časopis za pomorstvo, Sveučilište u Rijeci, br. 24/2(2010)

Dominis, Ž., „Plovila pod stranom zastavom u vodama Republike Hrvatske“, RiF, br. 11/2001.

Dominis, Ž., „Zabrana gospodarske djelatnosti stranim plovilima namijenjenim športu i razonodi na moru i unutarnjim vodama Republike Hrvatske“, Carinski vjesnik, br. 5/2001.

Dominis, Ž., „Novim propisima protiv zloporaba sa plovilima koja plove pod stranom zastavom“, RiF, br. 4/2002.

Dominis, Ž., „Stop crnom charteru?“, Carinski vjesnik, br. 2/2002.

Dominis, Ž., „Uplovljavaju li brodovi u zonu sive ekonomije“, RiF, br. 8/2002.

Dominis, Ž., „Jesu li neki brodovi u lancu crnog chartera?“, Carinski vjesnik, br. 7/2002.

Dominis, Ž., „Novi Pomorski zakonik i nezakonito iskorištavanje brodova“, RiF, br. 2/2005.

Dominis, Ž., „Nautički turizam i novi pomorski propisi“, RiF, br. 5/2005.

Dominis, Ž., „Vinjetom protiv crnog chartera“, Carinski vjesnik, br. 3/2005.

Dominis, Ž., „Teškoće u otkrivanju i kažnjavanju „crnog chartera“ stranim mega jahtama“, Carinski vjesnik, br. 1/2006.

Dominis, Ž., „Plovila u sustavu gospodarskoga iskorištavanja“, „Naše more“, znanstveni časopis za pomorstvo, Sveučilište u Dubrovniku, br. 54(1-2)/2007.

Dominis, Ž., „Neka otvorena pitanja u primjeni instituta privremenog uvoza plovila sukladno

Aneksu C međunarodne Konvencije o privremenom uvozu“, „Naše more“, Sveučilište u

Dubrovniku, br. 54(3-4)/2007.

Dominis, Ž., „Kako spriječiti moguće zloporabe plovila uvezenih ili isporučenih za obavljanje registrirane gospodarske djelatnosti?“, Carinski vjesnik, br. 11/2009.

Dominis, Ž., „Važni aspekti Pravilnika o uvjetima koje mora zadovoljavati plovni objekt, te fizička ili pravna osoba koja obavlja djelatnost iznajmljivanja plovila s motrišta poreznog nadzora“, Carinski vjesnik, br. 3/2010.

Dominis, Ž., „Charter ugovor – temeljni dokument u poreznom nadzoru plovila s odobrenom posebnom uporabom“, Carinski vjesnik, br. 6/2010.

Ercegovac, B., „Integrirani informacijski sustav pomorstva: e-Crew“, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, 2009.

Vukšić, G., „Neregistrirani tokovi kapitala i akumulacija inozemne aktive: primjer Hrvatske“, Institut za javne financije, Zagreb, „odabrani prijevodi“ br. 1/10 - 34(1), 1-23.

Rukopis primljen: 24. 1. 2012.

